

גליון תקפב • ערש"ק פרשת דברים

• שנת העשרים •

לקראת שובת

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

מקום עמידת בני גד וראובן לפני אנשי החיל

אהבה אמיתית של רועה ישראל

התנאי ד"נבונים" במינוי סנהדרין

ה"חזון" שפועל "ותחזינה עינינו"

פתיחה

בעזה"ת.

הננו מתכבדים להגיש לפניכם את הקונטרס 'קראת שבת' (גליון תתקפב) היו"ל לפרשת דברים, ובו אוצר בלום בעניני הפרשה מתוך רבבות חידושים וביאורים שבתורת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש וצוקצ"ה נבג"מ זי"ע.

◇ ◇ ◇

במדור "מקרא אני דורש", יבואר השינוי שמצינו ברש"י בתפקיד בני גד ובני ראובן במלחמה אם היו הולכים לפני אנשי החיל בתור פלוגה לעצמם, או רק "בראשי גייסות", ויבואר מהיכן למד זאת רש"י, ומדוע שינה משה את תפקידם כאשר נתברר לו שלא יכנס לארץ.

המדור "יינה של תורה" עוסק בוויכוח ריב"ז והבייתוסי על קביעות חג השבועות "ממחרת השבת": מהי תוכן טענת הבייתוסי שעצרת לעולם אחר השבת, מה מוכיח לו ריב"ז מהכתוב בפרשתנו "אחד עשר יום מחורב", והאם סותר ריב"ז את הטענה ש"משה רבנו אזהב ישראל הי"י"?

במדור "חידושי סוגיות" יבאר שני גדרים ב"נבונים", אם יכול להבין דבר מתוך דבר כדי להרחיב את הדבר שעליו דנים, או שביכלתו גם להבין נדונים חדשים לגמרי מתוך הדבר ששמע, ועפ"י יתרץ פסק הרמב"ם שבסנהדרין צ"ל נבונים אף שאפילו בימי משה לא נמצאו נבונים, כי כוונת הרמב"ם לאופן הא' בנבונים ולא לאופן הב' שלא נמצאו בימי משה.

בברכת שבתא טבא
מכון אור החסידות

וזאת למודעי, שברוך כלל לא הובאו הביאורים כאופן שהופיעו במקורם, אלא עובדו מחדש ונערכו ע"י חברי המערכת, ולפעמים הושמט ריבוי השקו"ט והמקורות שהופיעו במקורם, ויש להיפך, אשר במקור הדברים מופיעים בקיצור וכאן הורחבו ונתבארו ע"פ המבואר במקומות אחרים בתורת רבינו. ופשוט שמעומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכיו"ב, והם על אחריות המערכת בלבד, ושגיאות מי יבין.

ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בחבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנשמנו בתוכן הענינים), וימצא טוב, ויכול לעמוד בעצמו על אמינות הדברים.

תוכן ענינים

מקרא אני דורש ב
"בראש הנייסות" או "לפני ישראל"?

איפה הלכו בני גד ובני ראובן - כפלוגה בפני עצמם "לפני ישראל" או ככל "הגייסות" היו הם הראשונים? / מה ההבדל בין "לפני בני ישראל" ל"לפני אחיכם בני ישראל"? / ביאור ההבדל בין מקום עמידת בני גד ובני ראובן בעת כיבוש הארץ שנחבאר בפרשתנו לבין מה שנאמר בפ' מטות

(ע"פ לקסי שוחת חלק ט עמ' ו ואילך)

פנינים ה
מדוע תינעם התורה הוא "כיום שנעשה בו העגל"?

(ע"פ לקסי שוחת חלק ט עמ' ו ואילך)
אם "הוצאתו לשאנה היתה" - למה נתן להם ארץ?
(ע"פ לקסי שוחת חלק ט עמ' ו ואילך)

יינה של תורה ו
אהבה אמיתית של רועה ישראל

האם ריב"ז אינו סובר ש"משה רבינו אוהבן של ישראל הי"י" / מהו עומק טעות הבייתוסיים שעצרת לעולם אחר השבת? / מדוע סיכב משה את ישראל במדבר ארבעים שנה? / ובמה מתבטאת אהבה אמיתית של רועה ישראל לצאנו? / ביאור נפלא בוויכוח ריב"ז והבייתוסי על מהות אהבת משה רבינו לישראל

(ע"פ לקסי שוחת חלק ט עמ' ו ואילך)

פנינים ט
מלחמת היצר "במכה אחת"

(ע"פ לקסי שוחת חלק ט עמ' 10 ואילך)
רגש הריחוק שפועל את הקירוב
(ע"פ לקסי שוחת חלק ט עמ' 8 ואילך)

חידושי סוגיות י
בענין התנאי ד"נבונים" במינוי סנהדרין

יקשה בפסק הרמב"ם שהסנהדרין צ"ל נבונים לעיכובא, אף שבש"ס אמרו דאפי' משה לא אשכח, וידייק בפרש"י על הכתובים בזה / יבאר דכוותה רש"י לחדש ב' גדרים ב"חכמים", שדיינים צ"ל בדרגא אחרת מעושי המשכן, ועפ"ז מיושב הרמב"ם

(ע"פ לקסי שוחת חלק ט עמ' 9 ואילך)

תורת חיים יג
"כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם"

דרכי החסידות יד
החסיד ר' שמאל דובער מבוריסוב (א)

שיחות קודש טז
בני ישראל אינם משועבדים לכוחות הטבע

צוות העריכה וההנהגה:

הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי, הרב מאיר יעקב וילברשטרום,
הרב צבי הירש ולמנוב, הרב שלום חריטנוב, הרב מנחם טייטלבוים,
הרב אברהם מן, הרב מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שוויכה

מכון 'אור החסידות', סניף ארץ הקודש ת.ד. 2033 כפר חב"ד,
Or Hachasidus - Head Office, 1469 President st. • 6084000
#BSMT, Brooklyn, NY 11213 - United States (718) 534 8673

להערות והארות:

טל' מערכת: *5717 orhachasidut@gmail.com

מקרא אני הדרש

ביאורים בפשוטו של מקרא

”בראש הגייסות” או ”לפני ישראל”?

איפה הלכו בני גד ובני ראובן – כפלוזה בפני עצמם ”לפני ישראל” או ככל ”הגייסות” היו הם הראשונים? / מה ההבדל בין ”לפני בני ישראל” ל”לפני אחיכם בני ישראל”? / ביאור ההבדל בין מקום עמידת בני גד ובני ראובן בעת כיבוש הארץ שנתבאר בפרשתנו לבין מה שנאמר בפ’ מטות

א. בסוף פרשתנו (ג, יח) מסופר אודות דברי משה לבני גד ובני ראובן: ”ואצו אתכם בעת ההיא לאמר, ה’ אלקיכם נתן לכם את הארץ הזאת לרשתה, חלוצים תעברו לפני אחיכם בני ישראל כל בני חיל”. והעתיק רש”י התיבות ”לפני אחיכם”, ופירש: ”הם היו הולכים לפני ישראל למלחמה, לפי שהיו גבורים ואויבים נופלים לפניהם, שנאמר וטרף זרוע אף קדקד”.

ולכאורה צריך ביאור:

הנה בפרשת מטות (לב, יז) מסופר על דברי בני גד ובני ראובן: ”ואנחנו נחלץ חושים לפני בני ישראל”, ושם מפרש רש”י: ”בראשי גייסות, מתוך שגבורים היו”. הרי שרש”י כבר פירש מדוע ילכו בני גד ובני ראובן בראש המחנה, מתוך גבורתם המיוחדת; ואם כן, למה הוא צריך לחזור ולפרש זאת כאן בתורת חידוש?

ב. אמנם כד דייקת, הרי יש כמה הבדלים בין דברי רש”י כאן לדברי רש”י בפרשת מטות, ולכן באמת חוזר רש”י (לכאורה) על אותו הענין, מכיון שיש שינויים וחידושים כאן.

אחד ההבדלים הבולטים הוא:

בפרשת מטות רש”י כותב שבני גד ובני ראובן היו ”בראשי גייסות”. כלומר, שלא ה’ צבא וגייס נפרד של בני גד ובני ראובן, אלא שבתוך הגייסות של בני ישראל היו בני גד ובני ראובן בראש החיל;

אולם כאן כותב רש"י "הם היו הולכים לפני ישראל למלחמה" – שמשמעו, שכל החיל שהלך בראש הי' מבני גד ובני ראובן בתור פלוגה בפני עצמה [וכמפורש ביהושע (ו, ט-ג)], שאכן כך היה: "והחלוץ הולך לפני הכהנים . . והחלוץ הולך לפניהם".

מהיכן באמת למד רש"י לשנות בתוך פירושו בין שני הפסוקים? – רש"י למד זאת מתוך השינוי שבלשון הכתוב:

בפרשת מטות נאמר "(ואנחנו נחלץ חושים) לפני בני ישראל", ואילו כאן נאמר "(חלוצים תעברו) לפני אחיכם (בני ישראל)". ומעתה:

בפרשת מטות, כאשר נאמר "לפני בני ישראל" – כיון שגם בני גד ובני ראובן בעצמם הם חלק מבני ישראל, הרי שהפירוש "לפני בני ישראל" אינו שהם ילכו קודם להם ובנפרד מהם, אלא שבתוך "בני ישראל" גופא הם יהיו ה"ראש" והפנים [כמו פנים של אדם שאינם נפרדים מגופו אלא שבתוך הגוף עצמו הם החלק שנמצא מלפנים]. ולכן מפרש שם רש"י: "בראשי גייסות", שבני גד ובני ראובן יהיו בראש הגייס הכללי של ישראל.

אולם כאן נאמר "לפני אחיכם", וכיון שבני גד ובני ראובן עצמם אינם חלק מ"אחיכם" שהם יתר השבטים, הרי מוכרחים ללמוד שאין הכוונה שבתוך בני ישראל גופא יהיו בני גד ובני ראובן הראש וה"פנים", אלא שהם ילכו "לפני אחיכם" – במשמעות של "קודם ל"אחיכם", מעבר להם. ולכן כאן מפרש רש"י: "הם היו הולכים לפני ישראל למלחמה" – בתור פלוגה בפני עצמה.

ג. ומעתה יתבאר עוד הבדל בין לשון רש"י בפרשת מטות ללשון רש"י כאן. כאן כותב רש"י שגבורתם של בני גד ובני ראובן היתה הטעם לכך שהם הלכו בראש: "לפי שגבורים היו"; אולם בפרשת מטות רש"י נוקט בלשון אחרת: "מתוך שגבורים היו".

והביאור בזה:

בפרשת מטות מסופר שבני גד ובני ראובן באו למשה וביקשו לנחול בעבר הירדן המזרחי, ואמרו לו: "אל תעבירנו את הירדן". ואז הוכיחם משה על כך, ואמר להם "האחיכם יבואו למלחמה ואתם תשבו פה", ועל כך השיבו בני גד ובני ראובן שאדרבה – לא רק שהם ילכו למלחמה ביחד עם כל ישראל, אלא שהם יחלצו חושים "לפני בני ישראל".

ולכן, שם רש"י אינו כותב שהטעם שהם הולכים "לפני בני ישראל" הוא "לפי שגבורים היו" – שזהו הטעם להליכתם זו – כי הטעם הוא שהם רצו לשלול את הטענה של "למה תניאון את לב בני ישראל", ואין צורך בטעם אחר; אלא שבכל זאת כותב רש"י "מתוך שגבורים היו" – וכוונתו בזה:

אם הם לא היו גבורים, הרי לא הי' מקום לשים אותם בראש החיל, שהרי דבר כזה (לשים אנשים חלשים בראש החיל) מוזיק הוא למלחמה. אולם כיון שהם היו גבורים, לכן היתה אפשרות לקבל את דבריהם ולא היתה מניעה לכך.

לקראת שבת

אולם כאשר מגיעים לפסוק כאן, ורואים שמשה לא הסתפק בכך שבני גד ובני ראובן יהיו "בראשי גייסות" אלא צוה שיעמידו מהם פלוגה מיוחדת ונפרדת שתלך בראש ("לפני אחיכם"), נשאלת השאלה: למה לא מספיק שהם אכן ילכו "בראשי גייסות" ("לפני בני ישראל")?

על כך משיב רש"י – "לפי שהיו גבורים":

זה שבני גד ובני ראובן היו צריכים ללכת בראש אינו רק כדי לעקור מן השורש את הטענה כנגדם, אלא גם שבשביל נצחון המלחמה גופא נדרש שהראשונים יהיו הגבורים. ולמטרה זו של נצחון המלחמה, יש צורך בזה שתהי' פלוגה מיוחדת בראש, רק מהגבורים בפני עצמם.

ד. והטעם על זה גופא, שדוקא כאן בפרשת דברים נתחדש דבר זה שזקוקים לגבורת בני גד ובני ראובן בשביל נצחון המלחמה, יש לכאר:

לעיל כתב רש"י (פינחס כז, יב): "כיון שנכנס משה לנחלת בני גד ובני ראובן שמח ואמר כמדומה שהותר לי נדרי", ונמצא, שכשהנחיל את עבר הירדן לבני גד ובני ראובן חשב משה שהותר הנדר והוא יכול להיכנס לארץ ישראל, ותפילתו שעלי' נענה שלא ייכנס לארץ (ולא הותר הנדר) היתה רק לאחר מעשה בני גד ובני ראובן.

ואם כן, בזמן סיפור דבני גד ובני ראובן (בפרשת מטות) עדיין חשב משה שיוכל להיכנס לארץ, והרי אם משה הי' מכניס את ישראל לארץ הי' כיבוש ארץ ישראל למעלה מדרך הטבע לגמרי (כמו כל המלחמות שהיו ע"י משה, כמסופר בחומש ובמפרשיו), ואין צורך בגבורתם של בני גד ובני ראובן לנצחון המלחמה נוכדי לעקור מן השורש את הטענה "למה תניאון" וכו' – מספיק שיהיו "בראשי גייסות", ואין צורך לעשות מהם פלוגת גבורים בפני עצמה].

מה שאין כן כאן במשנה תורה, כבר נודע למשה שלא הועילה לו תפילתו ואינו נכנס לארץ, ובמילא הכניסה לארץ (על ידי יהושע) תהי' יותר על פי דרכי הטבע, ולפיכך הוסיף דבר זה שבני גד ובני ראובן ילכו "לפני אחיכם" – בתור פלוגה בפני עצמה של גבורים – בשביל נצחון המלחמה.

אם "הוצאתו לשנאה היתה" – למה נתן להם ארץ?

ותרגנו באהליכם ותאמרו בשנאת

ה' אתנו הוציאנו מארץ מצרים

הוצאתו לשנאה היתה. משל למלך בשר ודם שהיו לו שני בנים ויש לו שתי שדות, אחת של שקיא ואחת של בעל, למי שהוא אוהב נתן של שקיא, ולמי שהוא שנא נתן לו של בעל. ארץ מצרים של שקיא היא שגילוס עולה ומשקה אותה, וארץ כנען של בעל, והוציאנו ממצרים לתת לנו את ארץ כנען (א, כו. רש"י)

לכאורה יש לעיין מה ניתוסף בהבנת הדברים ע"י המשל "למלך בשר ודם שהיו לו שני בנים כו", והרי אין צורך במשל זה כדי להבין את מעלת שדה שקיא על שדה בעל, והו"ל לרש"י לכתוב "הוצאתו לשנאה היתה, ארץ מצרים של שקיא כו" וארץ כנען של בעל, והוציאנו ממצרים לתת לנו את ארץ כנען?"

ויש לבאר שרש"י הביא משל זה כדי לבאר את טענתם של בני ישראל, דלכאורה תמוה איך חשבו ישראל ש"הוצאתו לשנאה היתה", והרי אם המקום שונא את ישראל ח"ו, למה נתן להם ארץ משלהם?

ולזה הביא רש"י את המשל "למלך בשר ודם שהיו לו שני בנים ויש לו שתי שדות כו", שכיון ששניהם בניו הם, על כרחו צריך לתת לשניהם משדותיו, אלא שלאותו בן שהוא שונא נתן את הגרוע משניהם.

וזו היתה טענתם של ישראל, שאע"פ שהקב"ה נותן להם ארץ משלהם, הרי הוא מוכרח לזה כביכול מאחר שהם בניו של מקום, אבל מ"מ נוהג בהם כהנהגת המלך עם בנו ש"הוא שונא", ולכן נותן להם "של בעל".

מדוע תרגום התורה הוא "כיום שנעשה בו העגל"?

הואיל משה באר את התורה

בשבעים לשון פירשה להם (א, ה. רש"י)

איתא במס' סופרים (פ"א ה"ז): "מעשה בה' זקנים שכתבו לתלמי המלך את התורה יוונית, והי' היום קשה לישראל כיום שנעשה העגל, שלא היתה התורה יכולה להתרגם כל צרכה".

ולכאנ' תמוה מאוד מה שדימו רז"ל את תרגום התורה ל"יום שנעשה העגל", דאין יתכן לומר שרק משום ש"לא היתה התורה יכולה להתרגם כל צרכה" יהי' תרגום התורה קשה ושלילי כ"כ עד שהוא בדומה לעשיית העגל?

וי"ל, שזהו מה שדייקו רז"ל בלשונם "כיום שנעשה העגל", ולא "כחטא העגל" וכיו"ב:

ה"קושי" ב"יום שנעשה בו העגל" לא הי' כ"כ מצד עצם עשיית העגל, שהרי אהרן אמר "חג ה' מחר" (תשא לב, ה), כי "בטוח הי' שיבוא משה ויעבדו את המקום" (פרש"י שם), ונמצא שעצם עשיית העגל לא הוכרחה להיות ענין קשה מצד עצמה, רק שבפועל השכימו למחרת (תשא לב, ו) וחטאו לפני שבא משה. ומה שה"יום שנעשה בו העגל" נחשב לענין "קשה" הוא מכיון שהוא "יום" שלא עסקו בו בעניני עבודת המקום כי אם בעניני העגל, ובמילא הי' יום זה של הכנה לחטא העגל שהי' לאח"ז, למחרתו.

וכן הוא בענין תרגום התורה, שמצד עצמו אינו דבר קשה, ועד שמצינו שמשה תרגם את התורה ל"שבעים לשון", אלא שתרגום התורה ליוונית הי' עלול לגרום לענין שלילי, היינו שיטעו בהבנת התרגום, כמו שמצינו (מס' סופרים שם) ש"י"ג דברים שינו בה' כדי שלא יטעה תלמי בהבנת התרגום. ולכן התרגום דומה ל"יום שנעשה העגל" דוקא. וק"ל.

ינה של תורה

ביאורים בעניני הפרשה על דרך ההסידות

אהבה אמיתית של רועה ישראל

האם ריב"ז אינו סובר ש"משה רבינו אוהבן של ישראל היי"? / מהו עומק טעות הבייתוסים שעצרת לעולם אחר השבת? / מדוע סיבב משה את ישראל במדבר ארבעים שנה? / ובמה מתבטאת אהבה אמיתית של רועה ישראל לצאנו? ביאור נפלא בוויכוח ריב"ז והבייתוסים על מהות אהבת משה רבינו לישראל

בפסוק "אחד עשר יום מחורב . . עד קדש ברנע" רמוזה תוכחה לבנ"י: ההליכה מחורב לקדש ברנע אורכת בדרך כלל אחד עשר יום, ואילו בני ישראל הלכו אותה בשלושה ימים בלבד, וכל זה לפי "שהיתה שכינה מתלבטת בשבילכם למהר ביאתכם לארץ", ורק "בשביל שקלקלתם הסב אתכם סביבות הר שעיר ארבעים שנה" (פרשתנו א, ב ובפרש"י).

והנה, מסופר בגמרא (מנחות סה, א) שהבייתוסים טענו שעצרת היא לעולם "אחר השבת", וטען זקן אחד מהם ש"משה רבינו אוהב ישראל היי", ויודע שעצרת יום אחד הוא", ולכן תיקן שתמיד יחול חג השבועות סמוך לשבת בכדי "שהיו ישראל מתענגין שני ימים".

ועל זאת השיבו ריב"ז ו"קרא עליו מקרא זה אחד עשר יום" וגו', ש"אם משה רבינו אוהב ישראל היי", למה איחרן במדבר ארבעים שנה", והלא יכול היי' להוליכם בזריזות כפי שהלכו באותם שלושה ימים (ראה שם בתוס' ד"ה אחד עשר יום - עפ"י פרש"י בפרשתנו).

והדברים תמוהים ביותר: מוויכוח זה נמצא לכאורה ששיטת הבייתוסים היא ש"משה רבינו אוהב ישראל היי", ואילו ריב"ז טוען כנגדו ומוכיח שאין הדבר כן ח"ו!

עומק טעות הבייתוסים

ביאור העניין:

יסוד טענת הבייתוסים, היא במה שהיו כופרים בתורה שבעל פה ומאמינים רק בתורה שבכתב: תורה שבכתב היא דבר ה' עצמו כפי שנמסר אל משה, "הקב"ה אומר ומשה כותב" (בבא בתרא טו, א), ולעומת זאת, תורה שבעל פה עניינה הוא מה שניתנה התורה להבנת האדם והשגתו, כפי שנתבארה ונתפרשה על ידי חכמי ישראל שבכל דור ודור.

הפרש זה בין תורה שבכתב לתורה שבעל פה, מתבטא גם בכך שבלימוד תורה שבעל פה יש בכוח הלומד להוסיף בתורה ולחדש בה, וחידושים אלו נעשים חלק מן התורה עצמה; אבל בתורה שבכתב יש להיזהר ביותר שלא להוסיף ולא לגרוע ח"ו, אלא ללמוד את דבר ה' בדיוק (ראה הל' תלמוד תורה לאדמו"ר הזקן פ"ב סי"ב-ג).

ובזה טעו הבייתוסים, וכפרו בתורה שבעל פה, לפי שהעלו על דעתם הכוזבת שתורת ה' היא רק מה שנמשך מלמעלה מאת הבורא, תורה שבכתב, ואין שום אפשריות לאדם התחתון השפל לבוא ולחדש ולפרש עניינים בתורה.

ומטעות זו, נשתלשלה טעותם שעצרת לעולם אחר השבת:

על פי סברתם שהתורה לא ניתנה להשגת האדם, ואין לו תפיסה בה, הרי גם ההכנה לחג מתן תורתנו אין ראוי לה שתהי' על ידי עבודתן של ישראל, אלא על' לבוא מלמעלה. ועל כן טענו שעצרת לעולם לאחר השבת, כי שבת היא המשכה הבאה על האדם מלמעלה ללא יגיעתו והשגתו, ולדעתם זו היא ההכנה המתאימה לקבלת התורה.

ולפי טעותם, הרי תיקון עניין זה שתהא עצרת סמוכה לשבת, הוא עניין לטובתם של בני ישראל, שתהי' ההכנה למתן תורה שלמעלה מהשגת האדם, על ידי יום השבת שהוא עניין הבא מלמעלה ואינה מגיעה על ידי עמל ויגיעת האדם. ומכך הסיקו, שמשם רבינו, שאוהב ישראל הי', בוודאי תיקן שלעולם תהי' עצרת לאחר השבת.

במה מתבטאת אהבה אמיתית?

ועל טענה זו השיב ריב"ז ו"קרא עליו מקרא זה, אחד עשר יום מחורב דרך הר שעיר":

טעות גדולה היא לומר שאין תוכן ומשמעות בלימוד האדם ועבודתו העצמית. כי תכלית ועניין התורה ומתן תורה וחג השבועות, הוא מה שהתורה ירדה למטה, וניתנה לישראל "לחבר עליונים ותחתונים" (ראה שמות רבה פ"ב, ג), שהאדם ילמד את התורה בהבנה והשגה, ויפרשנה, ועד "לאפשא לה" (זהר ח"א יב, ב) – לחדש ולהוסיף עניינים בתורה. ועניינים אלו שהאדם משיג בשכלו ומחדש, הם נעשים חלק מן התורה הקדושה.

וכאשר האדם מתייגע בשכלו בסברת התורה, הרי התורה מתעצמת ומתאחדת עמו, עד שנקראת על שמו, וכדברי חז"ל (עבודה זרה יט, א) "בתחילה נקראת על שמו של הקב"ה, ולבסוף נקראת על שמו, שנאמר בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה יומם ולילה". ואף שמה שהאדם משיג זהו חלק התורה כפי שירד והתלבש בשכל האדם, מכל מקום הרי על ידי שמשגי היטב את התורה זוכה האדם לאחד שכלו עם מהותו ועצמותו ית', כמבואר בסה"ק (ראה תניא פ"ה. ועוד).

וממילא מובן אשר טענת הבייתוסים הבל היא, מאחר שההכנה וההשגה של בני ישראל וחידושיהם בתורה שבעל פה, היא תכלית המכוון במתן תורה. ואם כן מובן, שגם ההכנה לחג השבועות ראוי לה שתהי' על ידי עבודת האדם דווקא ולא במתנה מלמעלה, שהרי זו תכלית מתן תורה, שיהא האדם מתייגע ועמל בכל כוחות נפשו להשיג את התורה ולהתאחד עמה, ומובן שאין מקום כלל לקבוע ערב חג השבועות דווקא בשבת שהיא מתנה מלמעלה שלא על ידי עבודת האדם.

ובזה עמד ריב"ז ולימד את הבייתוסי אהבה אמיתית מהי: דעתו של הבייתוסי הייתה שאם תיקן משה עצרת לאחר השבת, וישראל מקבלים את ההכנה לעצרת במתנה – אין לך אהבה גדולה מזו; אך ריב"ז ביאר לו שאין זו אהבה אמיתית, אלא להיפך: "משה רבינו אוהב ישראל הי", ועל כן לא תיקן שתהי' עצרת לאחר השבת, אלא שיתייגעו בני ישראל ויעמלו בכוח עצמם להתכונן לקבלת התורה, עד שיזכו לקבל התורה ולהתעצם ולהתאחד עמה. זוהי האהבה האמיתית של משה לישראל, וזוהי הטובה האמיתית עבורם!

והוכחה לדבר, הביא לו מהכתוב "אחד עשר יום וגו'", וכפי שיתבאר להלן.

ההליכה במדבר אינה רק עונש

עונשי תורתנו הקדושה, גם הם חלק מתורת חסד, ובוודאי שאין תכליתם להרע לאדם ולנקום בו, אלא הם הם טובתו האמיתית של האדם.

וכן הוא גם בעניין הילוך בני ישראל ארבעים שנה במדבר, שלא הי' עיקרו עונש על חטא המרגלים, אלא שבדרך זו נעשו ישראל ראויים להיכנס לארץ הקדושה אשר "עיני ה' אלוקיך בה" (עקב יא, יב), ולהיות דבוקים בהשי"ת תמיד.

במשך ארבעים שנות הילוכם במדבר, התנסו ישראל בכל מיני ניסיונות ומניעות ועיכובים, ועל ידי העמידה בניסיונות, ועשיית תיקון ותשובה על מה שפגמו, העמיקו וחזקו את הקשר שלהם עם הבורא ית"ש. כי בכדי להישאר דבוקים בהשי"ת למרות הניסיונות, וכן בשביל לחדש את הקשר עמו ית' לאחר שפגם החטא, צריך לעורר התקשרות עמוקה יותר עם הבורא ית'.

והנה, אותה הכנה של בני ישראל ליכנס לארץ, יכולה הייתה להיות גם באופן אחר, שיהי' תיקון והתעלות זו מצד השכינה, שהשי"ת יעוררם מלמעלה בהתקשרות חזקה לאלוקות עד שיהיו מוכנים וראויים ליכנס לארץ הקדושה, והכנה זו הבאה מלמעלה בלא עבודת בני ישראל, בוודאי הייתה אורכת זמן מועט ביותר.

ומכל מקום מצינו שהולכים משה במדבר ארבעים שנה, בכדי שלא תהי' התעלות בני ישראל בבחינת מתנת חינוך – "נהמא דכסופא" (ראה ירושלמי ערלה פ"א ה"ג. לקוטי תורה צו ז, ב), אלא ירוויחו בני ישראל את מעלת הגיעה והעבודה העצמית, שאזי ההתקשרות לבורא ית"ש חודרת בשלימות בפנימיותם ובכל פרטי כוחות נפשם.

וזהו מה שטוען ריב"ז כלפי הבייתוסי:

אילו משה רבנו הי' "אוהב" ישראל באהבה שלפני הבנתך, "שיהיו מתענגין", מדוע "אחרן במדבר ארבעים שנה", והרי הי' לו לבחור בדרך של מתנה מלמעלה והכנה קצרה.

וממה שסבב משה עם בני ישראל במדבר ארבעים שנה, מוכח שהי' משה אוהב ישראל באהבה אמיתית, שמחמת אהבה זו דאג שתהי' עבודתם עצמית ואמיתית, שמחדירה את הקדושה בפנימיות ובכל פרטי כוחות הנפש.

רגש הריחוק שפועל את הקירוב

חזון ישעיהו בן אמוץ
(ריש הפטרת פרשתנו)

השבת שלפני תשעה באב נקראת בשם "שבת חזון", על שם התחלת ההפטרה שקוראין בשבת זו, "חזון ישעיה", שבה מדובר אודות ענינים שהם היפך הישועה והנחמה.

לאידך גיסא, ידוע הביאור הפנימי המובא בשם הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב נ"ע, ששבת זו נקראת "שבת חזון" לפי שבה "מראין לכאור"א המקדש דלעתיד מרחוק" (אור התורה לנ"ך ח"ב עמ' אצ"ו).

ולכאורה צריך ביאור איך לתווך שני ביאורים הפכיים אלו - ביאור הרה"ק מברדיטשוב שנקראת "שבת חזון" על שם שמראים המקדש לכל אחד, והפירוש הפשוט שנקראת כן על שם החזון שחזה ישעיהו, ענינים שהם היפך הישועה והנחמה?

ויש לבאר זה ע"פ דיוק הלשון "מראין לכאור"א מישראל המקדש דלעתיד מרחוק", היינו שאף שמראין לכאור"א את המקדש, מ"מ צריך שיורגש אצל האדם שראי' זו היא "מרחוק", כי הוא מצד עצמו רחוק מזה. ודווקא ע"י שהאדם מרגיש שהוא עצמו רחוק מבנין המקדש דלעתיד, הרי המחזה פועל על פנימיות האדם, שמה שמראים לו מלמעלה יורגש ויוקלט במציאותו.

ונמצא ששני הפירושים אחד הם, כי פעולת חזון המקדש דלעתיד על האדם היא ע"י רגש הריחוק המבואר בהפטרת "חזון ישעיהו", ורגש "ריחוק" זה פועל על האדם בפנימיותו, ואזי "מחזון (יהי') ותחזינה עינינו" (לשון הצ"צ באור התורה שם), שראיית המקדש לעתיד לא תהי' מרחוק, אלא מקרוב.

מלחמת היצר "במכה אחת"

חלוצים תעברו לפני אחיכם בני ישראל

הם היו הולכים לפני ישראל למלחמה לפי שהיו גבורים ואויבים נופלים לפניהם שנאמר וסרף זרוע אף קרקוד (ג. ית. רש"י)

עה"פ "וטרף זרוע אף קרקוד" פרש"י "חותכים

הראש עם הזרוע במכה אחת" (ברכה לג, ב).

ויש לבאר ההוראה מזה בעבודת האדם, במלחמה נגד ה"אויב" - "זה היצר הרע" (בראשית רבה רפ"ד):

כאשר נלחמים עם היצר בעבודה שעל פי חשבון וטעם ודעת - אזי יש לפעול נגד כל כח של היצר הרע באופן אחר: נגד כח השכל של היצר יש ללחום באופן מסויים, נגד תאוות היצר - באופן אחר, וכן בשאר הכחות.

אך כאשר לוחמים במסירות נפש, כבני גד שהלכו למלחמה "לפני ישראל", וסיכנו עצמם יותר מכל ישראל, ובעבודת האדם היא עבודה שלמעלה מהשכל - אזי אפשר לבטל את כל כחותיו של היצר "במכה אחת", כי על ידי העבודה במסירות נפש מתגלה בחינת ה"יחידה" שבנשמה, ולגבי דרגא זו מתבטלים כל כחות היצר הרע.

הידושי סוגיות

עיון ופירוש בסוגיות הפרשה

בענין התנאי ד"נבונים" במינוי סנהדרין

יקשה בפסק הרמב"ם שהסנהדרין צ"ל נבונים לעיכובא, אף שבש"ס אמרו דאפי' משה לא אשכח, וידייק בפרש"י על הכתובים בזה / יבאר דכוונת רש"י לחדש ב' גדרים ב"חכמים", שדיינים צ"ל בדרגא אחרת מעושי המשכן, ועפ"ז מיושב הרמב"ם

לכהנים ולויים מפרש הרמב"ם (שם ה"ב) "מצוה כו' ואם לא מצאו אפילו היו כולם ישראלים ה"ז מותר" – שמוזה ניכר דהתנאים שהזכיר קודם לזה (בה"א) הם לעיכובא.

והנראה בזה, בהקדם הביאור בפרש"י פרשתנו, דעה"פ (א, יב-ג) "איכה אשא לבדי גו' הבו לכם אנשים חכמים ונבונים גו'", פירש "נבונים – מבינים דבר מתוך דבר", ולאח"ז מביא מהנמצא בספרי כאן "זו היא ששאל אריוס את רבי יוסי מה בין חכמים לנבונים, חכם דומה לשולחני עשיר כשמביאין לו דינרין לראות רואה וכשאינן מביאין לו יושב ותוהא, נכון דומה לשולחני תגר כשמביאין לו מעות לראות רואה וכשאינן מביאין לו הוא מחזר ומביא משלו". והנה גם לעיל בפ' תשא עה"פ (לא, ב-ג) "ראה קראתי בשם בצלאל בן אורי גו' ואמלא אותו רוח אלקים **בחכמה ובתבונה** גו'" – פרש"י "בחכמה – מה שאדם שומע מאחרים ולמד, ובתבונה – מבין דבר מלבו

בה"א סנהדרין ריש פ"ב פסק הרמב"ם "אין מעמידין בסנהדרין כו' אלא אנשים חכמים ונבונים, מופלגין בחכמת התורה כו'". ולכאורה תימה, דכיון שאמרו בעירובין (ק:) ד"נבונים לא אשכח" אפילו בימי משה, האין פסק הרמב"ם ש"אין מעמידין כו' אלא אנשים חכמים ונבונים". ובצידה לדרך (פרשתנו א, טו) כתב "דהאי אין מעמידין דקאמר הרמב"ם היינו היכא דמשתכחי נבונים אבל אי לא משתכחי לא מיעכבי" (וראה לחם משנה כאן), וע"ד דברי הרמב"ם להלן בפרקין (ה"ז), ש"ב"ד... צריך שיהא בכל אחד מהן שבעה דברים ואלו הן חכמה וענוה כו'", ו"פשוט הוא שכל זה אינו לעיכובא" (לשון הלח"מ שם). איברא דמפשטות לשון הרמב"ם "אין מעמידין כו' אלא כו' ונבונים" בלשון שלילה משמע שדין זה (שבריש הפרק) לעיכובא נאמר (ראה תוס' מנחות פג: בענין לשון שלילה כה"ג, וכן מפורש לענינו במנ"ח מצוה תצא). ובפרט שבנוגע

כנ"ל מעירובין, ומעתה עולה תמיהה, דבנוגע למלאכת המשכן חזינן שמצא משה בעלי חכמה ותבונה, כמפורש בפ' ויקהל (לו, א) "ועשה בצלאל גו' וכל איש חכם לב אשר נתן ה' חכמה ותבונה בהמה", הרי מפורש, שנמצאה מעלת ה"תבונה" (ולא רק בבצלאל, שבו נאמר בפ' תשא (כנ"ל) "ואמלא אותו גו' בחכמה ובתבונה", אלא גם ב"כ"ף איש חכם לב"; ומאי שנא מיני דיינים שלא מצא. ובפרט ששניהם, מלאכת המשכן ומיני דיינים, היו לשיטת רש"י בסמיכות זמן זל"ז, עיי' בפירושו ליתרו (יח, ג) דמיני דיינים היה למחרת יום הכפורים (או עכ"פ בסמיכות אליו), והרי בו בזמן היה הציווי על מלאכת המשכן (כפרש"י בפ' תשא בכמה דוכתי).

ומזה מוכח דלא הרי נבונים לצורך מיני דיינים, כבעלי תבונה שנצרכו לעשיית המשכן. ולבאר מעלת "נבונים" דהכא בא המשל דשולחני תגר. דהנה בהבנת "דבר מתוך דבר" - יש בכללות ב' אופנים: (א) שהבנת דבר מסויים מתרחבת יתר על מה ששמע, היינו שהבנתו בדבר שלמד אינה רק כפי המידה ש"שומע מאחרים" ותו לא מיד, כי אם שמתוך ענין זה מבין מעצמו עוד פרטים בדבר זה שלא שמעם בפירוש. (ב) ולמעלה מזה, ש"מבין דבר מתוך דבר" באופן של חידוש ממש, שמבין דברים אחרים וחדשים מכח הבנת דבר זה. ובה שאני דיינים מעושי המשכן, דבמלאכת המשכן היה צורך בתבונה שענינה הרחבת הנשמע ותפיסת הפרטים שלא נתפרשו בו להדיא, משא"כ בדיינים נדרשו כאלו שבכוחם להבין (מתוך דבר) גם דבר שיש בו חידוש ממש. וכמשל שולחני תגר, דגם "כשאין מביאין לו הוא מחזר ומביא מש"ו" - היינו שאי"ז נכון המסתפק בהבנת והרחבת הדבר שלימדוהו

מתוך דברים שלמד". ומעתה יש לתמוה אמאי בפסוק דידן טרח לפרש רק מה הם "נבונים", משא"כ "חכמים" לא טרח להזכיר שוב מה דפירש התם (ומה שפירש כאן "חכמים - כסופים" אינו ענין לזה כמובן, ועיי' במפרשים (שם אפרים. משמרת הקודש. באר יצחק. ועוד) שהנכון לגרוס ברש"י שם הוא (ע"ד לשון הספרי כאן) "אנשים צדיקים כסופים" בהשמטת תיבת "חכמים", היינו ש"כסופים" הוא פירוש ל"אנשים" ולא ל"חכמים". ואכ"מ), ובפשטות הוא משום דסמך על מה שפירש "חכמים" כבר לעיל בפרשת תשא, וא"כ הוא הדין גבי "נבונים" דהו"ל לסמוך על פירושו התם. וגם יש לדקדק במה שכאן דוקא הוסיף לפרש במשל השולחני, מה שלא נזקק בפרשת תשא.

ויובן ע"פ ביאור תוכן משל זה, דלכאורה אין מחזור כ"כ תוספת הביאור שעל ידי המשל, ואדרבה, לכאורה אין המשל דשולחני תגר דומה לנמשל, דהא "מבין דבר מתוך דבר" היינו שהבנת ה"דבר" החדש מיוסדת על ה"דבר" הראשון ששמע מאחרים, ומתוכו הוא מובן, ואילו "שולחני תגר" היינו ש"כשאין מביאין לו הוא מחזר ומביא מש"ו", היינו שנושא ונותן בעצמו ומכח מה שיש לו (כפירוש הפשוט ד"תגר"), עד שמשגיג הדבר, והמשא ומתן הוא ממעות "ש"ו" ולא של אחרים.

וי"ל דכוונת רש"י (שכידוע לא בא אלא לפרש פשוטו של מקרא) היא לתרץ כאן שאלה פשוטה בכתובים אלו, דבתחלה אמר משה "הבו לכם אנשים חכמים ונבונים וידועים גו'", ולהלן נאמר רק "ואקח . . אנשים חכמים וידועים" (א, טו) ולא נזכר "נבונים", וכמ"ש רש"י גופיה דזהו מפני שכוונת משה היא ש"נבונים לא מצאתי",

היתה מוסכמת אצל הקב"ה וכפי רצונו (ועיי' בפרש"י בריש דברי משה (א, ט. שם, יב) ש"לא מעצמי אני אומר לכם אלא מפי הקב"ה"), ותמוה מהו שהסכים הקב"ה לתנאי ד"נבונים" בשעה שאינם בנמצא באותה שעה. אבל לפי הנ"ל י"ל דבאמת "נבונים" כייל תרי גווני כנ"ל, היינו דעכ"פ יש בכלל זה גם נבונים כעין עושי המשכן, אלא שחידש רש"י דכולל הדבר גם "נבונים" שלמעלה מזה, שיודעים לחדש דבר (וזהו שלימות המצוה לדורות), ודוקא על סוג מעולה זה נאמר להלן "לא מצאתי", אבל הפחותים מהם אכן היו ונמצאו [אלא שכדי לרמז שהיה כאן איזה חסרון ולא נמצאו נבונים בשלימות כ"שולחני תגר", השמיט הכתוב להלן הפרט ד"נבונים"].

וע"פ כל הנ"ל דב' סוגי "נבונים" איתנהו, אתי שפיר דברי הרמב"ם הנ"ל, די"ל שכוונת הרמב"ם ב"אין מעמידין כו' אלא כו' ונבונים" היא ל"נבונים" סתם שזהו תנאי לעיכובא (בסנהדרין) ו"נבונים" כאלו היו בימי משה (וגם לאח"ז); ודברי הגמ' שבימי משה "נבונים לא אשכח" היינו "נבונים" . כשולחני תגר", כנ"ל.

אחרים (כשולחני המרוויח ממה ש"מביאים לו"), אלא מבין עי"ז דברים חדשים ממש – כתגר המגדיל לעסוק גם בדי"ה, כש"אין מביאין לו", ומצליח להרוויח רווחים חדשים שאינם בכלל מה שמביאין לו.

ומעם החילוק פשוט, דבעשיית המשכן נאמר (תרומה כה, ט. שם, מ) "ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו", "בתבניתם אשר אתה מראה בהר", היינו שהיתה הוראה ברורה בכל דבריו, ונשללת עשיית מה שאינו בכלל זה, ולכן די ב"תבונה" סתם, להבין מתוך ראיית תבניתם כיצד לעשותם בפועל; משא"כ הדיין שצריך לידע המשפט במצבים ותנאים שונים שיעלו במשך תקופת דיינותו, ולדון בשאלות וענינים שלא נתפרשו בתורה, ובעי לדמות מילתא למילתא וכו', ולהבין ולהסיק מעומקה של תורה באופן של חידוש ממש, ולהכי צ"ל "מבינים דבר מתוך דבר" באופן של חידוש. ו"נבונים" כגון אלו דוקא לא מצא משה.

ומעתה יוקשה לאידך גיסא, דמובן ופשוט, שבקשת משה בתחילה "הבו לכם אנשים חכמים ונבונים וידועים לשבטיכם"

"כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם"

הרי סוף-סוף פועל היסח הדעת ממנו ומעניניו.

(אנרות קדוש חיי עמי של)

כמים 'הפנים לפנים' – הפנימיות והאמת!

...מה שכותב אם תהי' הנהגתו עם המיועד- להיות-חתנו כמים הפנים או כו' הנה מובן שהנהגתו צריכה להיות כמים הפנים לפניו אבל כפי אמיתית הפירוש בזה היינו מה שבפנימיות ובאמת שבלי ספק טוב הוא גם המיול"ח וזוגתו תחי' אלא שצריך להוציאם מן ההעלם אל הגילוי, ואחת העצות לזה היא שיתחס אליהם באהבת ישראל בכלל, ובתוספת הבאה מצד היחס המשפחתי בעתיד הקרוב אשר חתנו כבנו, והאריכות בדבר הפשוט אך למותר.

(אנרות קדוש חיי עמי ט)

רגש של אהבת ישראל ליהודי בקצווי תבל

מה שכותב שגלמוד הוא ואין לו למי לפנות וכו' כבר ידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר, שהחסידות חידשה שבני ישראל מקושרים זה עם זה ובכל מקום שהאדם הולך ונמצא איננו גלמוד.

וכידוע המסופר בשם הבעש"ט אשר ואהבת לרעך כמוך הוא אפילו ליהודי הנמצא בקצווי תבל ושמעולם לא ראהו וכו' ולא עוד אלא שכמים הפנים לפנים גו' פועל זה על זה הנמצא בקצווי תבל שגם אצלו מתעורר רגש זה.

(אנרות קדוש חיי עמי יב)

גורם תנועה דומה אצל חבריו

...ורואים במוחש ומרומז גם בהכתוב כמים הפנים וגו', אשר כשאין מתעמקים בטענות על חבריו גורם זה תנועה דומה בחבריו, ועיין גם כן באגרת הקודש סוף סימן כב' לתקוע אהבת רעהו בלבו כו' אל תחשבו בלבבכם כו' ולא תעלה על לב כו' יהדפנה מלבו כו'.

(מכתב טז סר-חשון תשי"ז)

ומ"ש אודות פירוד הלבבות, הנה כמה פעמים כתבתי, שיעיניו בדרושי רבנו הזקן והנשיאים שלאחריו,

ובמילא ידעו מאין בא פירוד הלבבות, וכן יראו עד כמה נוגעים הדברים, ואם נוגע זה בשעת שלום בתכלית, על אחת כמה וכמה וכו' וכשישנם שני צדדים הרי בעולם הזה כמעט אי אפשר שיהי' אחד צודק מאה אחוז והשני אשם מאה אחוז, אלא כל אחד ואחד אשם עכ"פ במקצת.

ובפרט ע"פ המבואר בחסידות פירוש הכתוב דכמים הפנים לפנים וכו', וברור הדבר אשר עד עתה השחיתו כמה טוב ע"י העדר דקירוב הלבבות בשביל ענינים דכבוד המדומה וכו' ואל יטעו את עצמם שזהו מפני יראת שמים...

(אנרות קדוש חיי עמי יג)

הסחה המסיחה

במה שכותב אודות סוחרים המתחרים אתו וכו'

מהעצות בזה להסיח דעת מהם, ועל פי מה שכתוב "כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם",

דרכי החסידות

שיחות ומכתבים בעניני עבודת ה' מכ"ק אדמו"ר
מוהריי"צ מליובאוויטש זצוקללה"ה נבג"מ ז"ל ע

המורד מודפס
לעילוי נשמות
הרה"ח ר' שלמה
בן ר' יעקב ע"ה
יאנג
נלכ"ע ב"ז חשי ההשפ"א
הנצ"ח
המחבר: הרב משה

החסיד ר' שמואל דובער מבוריסוב (ג)

הרבה פעמים דיבר עמדי הוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק אודות הרשד"ם ותמיד הפליג בשבחו

משכיל נפלא ועובר נעלה

את החסיד - הידוע והמפורסם בין חסידי חב"ד לשם תהילה בתור משכיל נפלא ועובד נעלה - רבי שמואל דובער נ"ע [ליפקין] מבוריסוב, ראיתי בילדותי בהיותי בן שבע שנים, והנני זוכר היטב את תוארו ומראהו, תנועותיו וקולו.

הוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק זצלה"ה [הרבי מהורש"ב], הי' קורא לחסיד רבי שמואל דובער הנ"ל, בשם "הרשד"ם" [ר"ת החסיד ר' שמואל דובער מבוריסוב].

הוא הי' גבה קומה ודל בשר, ראש גדול עם מצח רחב, על פניו נסוכה אציליות, עיניו היו גדולות ושחורות, מפיקות חכמה ועוז, קולו הי' עב וכשהי' מדבר הי' מדגיש את דיבורו בנעימה מיוחדת. כשהכרתיו כבר זרקה בו שיבה ושיער ראשו וזקנו היו לבנות.

כאמור ראיתי בהיותי כבן שבע, הי' זה בשנת תרמ"ז בקיץ בליובאוויטש.

בראש חודש סיון תרמ"ז באתי יחד עם כ"ק אדמו"ר הרה"ק בחזרה לליובאוויטש מנסיעתנו ליאלטה אשר בקרים ומצאנו שם את הרשד"ם ז"ל.

בדירתו של כ"ק אדמו"ר הרה"ק בליובאוויטש, היו שני חדרים שחלונותיהם יצאו אל הגן שמאחורי הבית. באחד מהם הי' משכני, ובשני הי' מתאכסן הרשד"ם ז"ל כשהי' בא לליובאוויטש.

כשבעה שבועות ישב אז הרשד"ם בליובאוויטש, ולמחרת צום שבעה עשר בתמוז נסע לעיר ויטבסק והוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק [הרש"ב] נסע אתו, ואותי לקח הוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק לנסוע עמיהם עד תחנת מסילת הברזל רודניא, ומשם שלחני חזרה לליובאוויטש עם המשרת מרדכי זילברברד.

[...התעורר] בי כוסף לשמוע סיפורים. ומכיוון אשר ראיתי אשר הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק מכבד את האורח הגר אצלנו בחדר הסמוך לחדרי [-הרשד"ם], גם הדרת פניו נראה לי במאד, ואנכי כבר הסכנתי עם נכבדי החסידים אשר ראיתי בחרקוב במשך הימים שהתעכבנו שם, בדרך נסיעתנו חזרה מיאלטה, הרהבתי עוז לבקש את האורח הנכבד לספר לי איזה סיפורי החסידים.

ובמשך שבעת השבועות בהם התעכב הרשד"ם ז"ל אז בביתנו, שמעתי ממנו הרבה סיפורים אשר רובם הנני זוכר עד היום, וביום שבעה עשר בתמוז כשנכנסתי לחדרו בשעה הרגילה לשמוע ממנו איזה סיפור הוכיחני על פני מדוע איני מתענה היום, וכל הצטדקותי לא הועילו. למחרת שבעה עשר בתמוז נסע מליובאוויטש כאמור ויותר לא ראיתיו.

שלש שניים חיינו עם האימרה של הרבי

הרבה פעמים דיבר עמדי הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק אודות הרשד"ם ותמיד הפליג בשבחו. הרשד"ם היה אומר שהודות לחסיד רבי מרדכי מהורודוק נעשה גם הוא לחסיד.

בהיותו בן שלש עשרה שנה הוליכוהו לעיר מינסק ללמוד בשיבה, ולהיותו בעל כשרונות קיבלוהו לשיבה הגדולה וארוחת ימים ניתנו לו אצל בעלי בתים בני תורה.

כארבע שנים למד בשיבה במינסק, וטרם נסעו אחרי כן לביתו [לאחד הכפרים סביבות העיר בוריסוב] הודיעו לו הוריו שיסור בדרכו לביתו, לעיר צ'אשניק, להתראות עם דודו, אחי אמו, ויתעכב שם כמה שבועות.

בבואו לצ'אשניק מצא שם חבורת אברכים שוקדים בתורת החסידות, דבר אשר הפליא אותו במאד, כי עם היותו כבר בן שבע עשרה שנה והי' מגזע החסידים, לא ידע עדיין מתורת החסידות כלום.

ביום ראשון, י"ב סיון, תרנ"ט, שמעתי מכ"ק אאמו"ר הרה"ק [הרש"ב] שאימרת ההדרכה הראשונה ששמע החסיד רבי שמואל דובער מבוריסוב ממדריכו החסיד רבי מרדכי מהורודוק, המשפיע מצ'אשניק, היתה אימרה של הרבי [חיינו רבינו הזקן נ"ע].

הרבי - מספר הרשד"ם מה שאמר לו החסיד רבי מרדכי - אמר: מה שאסור - הרי אסור, ומה שמותר - לא צריכים.

באימרה זו - ממשיך החסיד רבי מרדכי - חיינו אנו האברכים שלש ארבע שנים עד שהבאנו את תוכנה בכל הענינים שבחינו, ורק אז הלכנו אל הרבי ל"יחידות".

(התמים חלק ב עמ' 523 ואילך)

שיחות קודש

דברות קודש בעניני הנדאה, הדרבה
והיוזק בעבודת השי"ת

התוכן שספדור זה הובא כאן בסגנון שנאמרו הדברים ע"י רבינו,
מלבי שנינו עריכה קלים לחקל על המלמד

בני ישראל אינם משועבדים לכוחות הטבע

ומורידו למטה כו' שאין לך עלבון גדול מזה" (תניא ספכ"ד) - גם במצב כזה נמצאים תחת הנהגת שם הוי', ובמילא אינם משועבדים לטבע, ואינם צריכים להתפעל מהטבע ("לא אירא").

"מדברך פחד לבי"

ובלשון המשנה (אבות פ"ג מ"ה) - הלכה פסוקה - "כל המקבל עליו עול תורה (עול מלכות שמים) מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ" (עול בשר ודם), כלומר, שלא שייך אצלו עול בשר ודם, ולא עוד אלא שגם כשנמצא במצב שיש עליו עול בשר ודם, עול מלכות ועול דרך ארץ, צריך לידע שלאמיתתו של דבר הרי הוא בן חורין שאין עליו שעבוד, אלא שנמצא במצב ובמקום זה כדי למלא שליחותו של הקב"ה, להניח תפילין ליהודי, וכיוצא בזה.

- בשעה שלקחו את רבינו הזקן למאסר, מצאו פתקא שכתב: "שרים רדפוני חנם ומדברך פחד לבי" (תהלים קיט, קסא), כלומר, מרדיפת השרים ("שרים רדפוני") אינני מתפעל ("חנם"), כיון שיהודי אינו משועבד להנהגת הטבע, אלא ש"מדברך פחד לבי"...

(תורת כנחם ח"ב ע' 136 ואילך)

"לא אירא רע" - "כי אתה עמדי"

כללות ההנהגה עם בני ישראל היא משם הוי' (שלמעלה מהטבע), כתורת רבינו הזקן (שמביא כבוד קדושת מורי וחמי אדמו"ר בהשיחה די"ט כסלו (דשנת תש"ז) (ס"ז) - שי"ל בקונטרס י"ט כסלו שנה זו (סה"מ תשי"א ע' 148. ולאח"ז בסה"ש תש"ז ע' 91)): "שמע ישראל, אָ איד דערהערט, אַז הוי' אלקינו .. הוי' איז אלקינו, און אלקינו איז הוי'" ("שמע ישראל" - יהודי חש ומרגיש, שהוי' הוא אלקינו, ואלוקינו הוא הוי'), ובמילא, כל עניני ההנהגה עם בני ישראל הם משם הוי'.

ובלשון הכתוב (תהלים כג, א) "הוי' רועי", היינו, שהחיות שלהם (שזהו ענין המרעה) היא משם הוי', ולכן, "לא אחסר", ולא עוד אלא ש"גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה - הוי' - עמדי" (שם, ד), היינו, שגם "בגיא צלמות", במצב ש"גלו לאדום", "דהיינו כשהאדם עושה מעשה אדום" (תניא פ"ז (כג, א)), ולא רק הוא אלא גם השכינה כביכול, כמאמר רז"ל (ספרי ס"פ מסעי. וראה מגילה כט, א) "גלו לאדום שכינה עמהם", וכמו שכתוב (אחרי טז, טז ובפרש"י) "השוכן אתם בתוך סומאותם", "כמשל האוחז בראשו של מלך

